

De Amsterdam Agenda voor Stad en Platteland (AASP) 2010

Inleiding

De stad Amsterdam ontwikkelt de laatste tijd steeds meer activiteiten in de relatie stad-platteland. 'Proeftuin Amsterdam' besteedt aandacht aan velerlei acties op het gebied van 'gezond en lekker' en aan werk en opleiding daarbij. Diverse burgerinitiatieven zetten zich in voor gezond voedsel afkomstig uit het eigen ommeland. Amsterdamse schoolkinderen bezoeken boerderijen om kennis op te doen van het agrarisch leven. ASOM (Amsterdam School of Management) wil met haar innovatieprogramma Stad zoekt Boer deze ontwikkelingen ondersteunen en op een hoger plan brengen. Kernpunt is versnippering voorkomen en krachten bundelen. De ambitie is dat Amsterdam wat de relatie stad-platteland betreft internationaal een voorbeeldfunctie moet kunnen vervullen. Dat lukt als gemeentebestuur, politiek, burgerinitiatieven, maatschappelijke organisaties en instellingen gezamenlijk aan die ambitie werken. Om dat te bereiken heeft ASOM het initiatief genomen om te komen tot een Amsterdam Agenda voor Stad en Platteland 2010 (**AASP 2010**)

De Amsterdam School of Management (ASOM) werkt sinds drie jaar met steun van het ministerie van LNV op programmatische wijze aan de versterking van de relatie tussen stad en platteland ('Stad zoekt Boer'). In 2006 bood ASOM aan de toenmalige minister van LNV, dr. Cees Veerman, de Stedelijke Agenda voor het Platteland aan. De huidige minister mevrouw Gerda Verburg koos in de zogenaamde 100-dagenperiode van het kabinet de gemeente Amsterdam uit als eerste ontmoetingsplaats met betrekking tot de relatie stad en platteland. Ook zij noemde expliciet Stad zoekt Boer als een kansrijk initiatief.

Inmiddels worden in steeds meer gemeenten thema's rond Stad zoekt Boer hoog op de agenda gezet met als voorlopers met name Deventer en Amersfoort. Als 'runner up' moet Rotterdam genoemd worden. Kernpunten zijn daarbij: groen, gezond voedsel, vitaal ommeland en recreatie. *ASOM is daarin als eerste geslaagd strategisch een brug te slaan tussen de vaak gesloten wereld van de landbouw en de multiculturele stad.* Ook internationaal heeft Stad zoekt Boer de aandacht getrokken en zal in juni 2009 wederom met steun van het ministerie van LNV een Engelstalige editie van het gelijknamige boek verschijnen onder de titel *Strong City Strong Countryside*.

In dit document wordt ervoor gepleit de positie van stad en regio Amsterdam verder tot ontwikkeling te brengen en een (inter)nationaal voorbeeld te laten zijn voor grote steden die zich op een duurzame wijze willen verstaan met haar agrarisch ommeland.

1. Waarom een Amsterdam agenda voor stad en platteland: AASP 2010

Amsterdam wil en kan nationaal en internationaal een toppositie innemen als groene woon- en leefstad. Daarvoor is een integraal en ambitieus programma nodig. Daarvoor is draagvlak nodig bij partners en bij het ommeland. Amsterdam heeft als centrale metropool in de Randstad een unieke positie doordat er aan meerdere kanten natuur en boerenland nog tot dicht bij het centrum komen, de zogenaamde scheggen. Daarnaast is Amsterdam een typische toeristenstad en dé kunst- en cultuurstad van Nederland met een grote internationale uitstraling. Die grote naam in het buitenland en dit levendig cultureel klimaat wordt versterkt door haar reputatie als creatieve stad: design, mode en reclame. Amsterdam is bij uitstek ook een multiculturele stad met tientallen verschillende nationaliteiten en groepen. Tenslotte is Amsterdam nationaal en internationaal een belangrijk kennisknooppunt en financieel centrum. Al deze elementen samen maken het mogelijk om grote, maar haalbare ambities te formuleren wanneer het gaat om de interactie tussen stad en platteland.

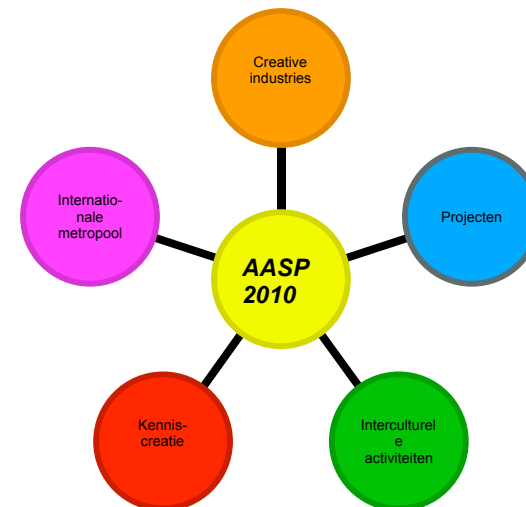
2. Wat is voor ons agenderen

Ambities moeten inhoud krijgen en opgevolgd worden. Hiervoor dient een agenda te worden opgesteld en het proces van agenderen in gang gezet. Onder agenda wordt verstaan: de politieke en maatschappelijke visies en probleempercepties inclusief kansen en mogelijkheden omzetten in verbeterings- en/of veranderingstrajecten. Agenderen is daarmee een sturingsproces. Door een agenda goed op te stellen met duidelijke voorstellen en de voorstellen in onderlinge samenhang te plaatsen ontstaat helderheid en kan ook de agenda beter gecommuniceerd worden. De huidige initiatieven maken een versnipperde indruk: van slow food evenementen tot schooltuinen en van marketinginspanningen tot de realisatie van een aardgasvulstation voor bussen. De grote breed gedragen ambitie is onvoldoende scherp geformuleerd. *De bewoners kunnen met burgerinitiatieven en andere activiteiten van onderop een veel grotere rol krijgen.* De afstemming tussen bewoners en andere actoren behoeft verbetering. Verbinden en versterken zijn belangrijke elementen voor die agenda.

3. Elementen voor een agenda

De **AASP 2010** bestaat uit een serie activiteiten bedoeld om bestaande en nieuwe initiatieven bij elkaar te brengen. De invalshoek is groen. Anders gezegd: gericht op contact met het omliggende boerenland, gericht op de smaak van goed eten, gericht op recreatie, et cetera. Bij dit groen zien we voor een aantal facetten een rol weggelegd:

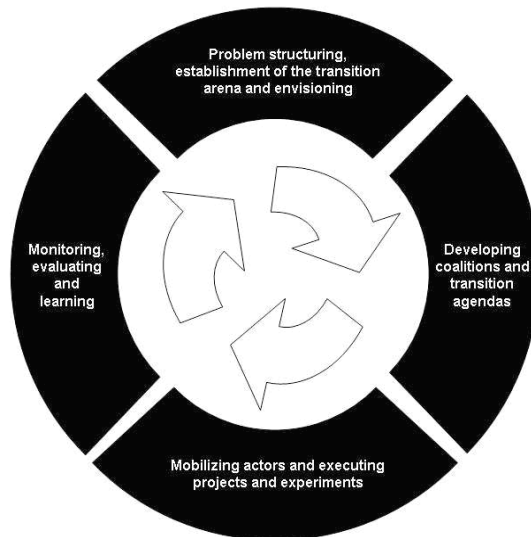
- de creative industries,
- interculturele activiteiten,
- kenniscreatie en
- de plaats van Amsterdam als internationale metropool.

Agenderen is zoals aangegeven een methode om systematisch beleid te ontwikkelen. Voor ASOM hoort daar standaard bij dat op interactieve en innovatieve manier met lokale initiatieven, bestuurders, corporaties en andere welzijns- en zorginstellingen wordt samengewerkt.

Deze veranderingsagenda moet een aanzet geven tot mogelijke structurele maatschappelijke veranderingen op het gebied van:

- de relatie stad en omgeving; de ruimtelijke ordening en
- voedsel; de consumptie en de wijze van produceren
- het creëren van efficiënte kringlopen
- mobiliteit en energie

Bij elkaar kunnen dit belangrijke elementen vormen voor een transitieagenda. Bijgaand cirkeldiagram uit de transitieliteratuur geeft een globaal schema van een transition management cycle.

Het beginnen met een Amsterdam Agenda voor Stad en Platteland kan een mooie start vormen van zo een transitieproces.

Onderstaande tabel 1 geeft (niet uitputtend) elementen die als doel een rol spelen in de agenda en mogelijke samenwerkingspartners die bij het inhoud geven van de agenda een rol kunnen spelen. Bij de doelen zijn alleen primaire doelen gerekend en niet mogelijke spin of effecten die ook optreden. ASOM gebruikt dit soort matrices om thema's van expertmeetings, seminars, rondetafels etc te presenteren waaraan met succes door deelnemers verdieping wordt gegeven. Het stimuleert ook dat de dialogen zowel proces als resultaat gericht zijn. Het is mogelijk om in de velden product/marktcombinaties te formuleren. Uiteindelijk ontstaat een breed gedragen veranderingsagenda. Doel is te komen tot een verandering van de systeemrelaties tussen stad en platteland.

Tabel 1

Doelen _	Gezond en goed voedsel	Open ruimte in en rond de stad bewaren	Duurzaam Amsterdam	Onderwijs	Gezondheid	Toerisme en Recreatie	Klimaatverandering / water	Bevordering emancipatie, interculturaliteit en binding
Samenwerkingspartner / Instituut _								
Gemeente								
Stadsdelen								
Scholen								
Corporaties								
Culturele instellingen / Creatieve industrie								
Creatief MKB in de relatie stad platteland								
Natuurbeschermingsorganisaties								
Toerisme- en recreatieorganisaties								
Welzijnsorganisaties								
Andere NGO's en Burgerinitiatieven								
Ziekenhuizen / Verzorgingshuizen								
Kennisinstellingen								
Financiële instellingen								
Politieregio's								
Waterschap								
Boerenbedrijven in de omliggende regio								
LTO								
Omliggende gemeenten								
Provincie / ILG-kader								
Ministerie van LNV / Andere ministeries								
Inschakelen verbeeldingskracht kunstenaars en vormgevers								

4. Creativiteit als accelerator

De relatie stad/platteland en creatieve industrie is een onontgonnen terrein. ASOM organiseerde vorig jaar een succesvolle expertmeeting over de mogelijkheden en perspectieven van creatieve regio's. Uit de daar genoemde voorbeelden blijken er voor Amsterdam nog veel kansen en perspectieven te zijn. Immers, Amsterdam is niet alleen de kunst- en cultuurstad van Nederland, maar Amsterdam is ook *de* creatieve stad van Nederland. Het begrip creatieve klasse (Richard Florida 2002) is bij uitstek van toepassing op Amsterdam. Voor Amsterdam is berekend dat het aantal banen in de creatieve industrie ruim 32.000 bedraagt, wat 7% is van het totaal met nog steeds een bovengemiddelde groei. De stelling dat deze klasse in belangrijke mate bijdraagt aan de groei, vernieuwing en dynamiek van de stad is inmiddels alom aanvaard. Te veel echter wordt het platteland rond de stad in deze dynamiek vergeten. Daarmee blijven kansen liggen. De creatieve industrie kan bijdragen aan een vitalisering van het platteland (ASOM, creatieve regio's, perspectief en aanpak, 2007). De creatieve industrie kan een belangrijke versnelling geven in goede stad en land betrekkingen. De creatieve industrie is o.m. gespecialiseerd in beeldvorming en communicatie en dat zijn uiterst belangrijke aspecten in die relatie. Er liggen kansen voor creatief ondernemerschap.

5. Agendapunten

Agendapunten vloeien voort uit de voorgaande elementen: ambitie, beleidsproces en –inzet. De doelen en partners uit de matrix geven de feitelijke relatiekansen weer in velden en zijn een hulpmiddel bij het feitelijk opstellen van de agenda. Groot voordeel is op deze wijze dat er draagvlak ontstaat door interactie, en een grote betrokkenheid van groepen die tot voor kort los van elkaar werken en initiatieven ontplooiën. Enkele voorbeelden van velden:

- Gezond voedsel **en** creatief MKB
- Financiële instellingen **en** bijdragen aan duurzaam Amsterdam
- LTO **en** toerisme en recreatie
- Natuurbeschermingsorganisaties **en** bevordering integratie
- Omliggende boerenbedrijven in de regio **en** multifunctionele agrarische bedrijven (onderwijs, gezondheid, interculturaliteit)
- Klimaatverandering **en** natuurbeschermingsorganisaties.

Door aan deze velden een of meer van de genoemde facetdoelen te verbinden kunnen *smart* geformuleerde projecten gemaakt worden.

Het systematisch werken aan en invullen van deze mogelijkheden vormt een belangrijke ingang om een proces op gang te krijgen voor een AASP. Daarnaast is het mogelijk om via meerdere projecten al aan de slag te gaan met de AASP. Natuurlijk zijn er de projecten in het kader van de proeftuin Amsterdam. Ook willen we wijzen op een aantal projectmogelijkheden (waarvan sommigen al bewezen hebben goed te werken).

Voer voor Tweespannen

Een project voor interactieve smaakontwikkelingen van kleinkinderen en grootouders.

Multi culturele vergroening

Een aanpak voor verbindingen tussen groen en kleurrijke wijken.

Seminars

De organisatie van colloquia voor agenderingsprocessen van groene lokale agenda's.

De creatieve regio

Interactieve visieontwikkeling over de relatie stad – boer – cultureel ondernemer – landschap.

Boerenwijsheid

Een programma voor innovatief én maatschappelijk verantwoord ondernemen van agrarische bedrijven en daarmee verbonden bedrijven en instellingen.

6. Aanpak voor interactiviteit en draagvlak

Voor een goed interactief proces en een noodzakelijk draagvlak is een zorgvuldige en systematische aanpak van belang. We noemen dit de procesarchitectuur. Daarnaast spelen een aantal dimensie een rol (genoemd bij Hagoort 2007):

- Worden besluiten samen met betrokkenen voorbereid?
- Worden in de voorbereiding van besluiten ideeën van betrokkenen verwerkt?
- Worden gezamenlijke activiteiten ondernomen?
- Zijn stakeholders bij de besluitvorming betrokken?
- Krijgen samenwerking en partnership de ruimte?
- Bestaat er een interactie tussen beleid en omgeving?

7. Verkiezing gemeenteraad en stadsdeelraden

Op 3 maart 2010 zijn er verkiezingen voor de gemeenteraad en voor de raden van de stadsdelen. Intern in de politieke partijen zijn de voorbereidingen voor nieuwe kieslijsten en voor programma's al begonnen. We vinden het van groot belang dat deze AASP in te brengen in dit proces. Door in een vroegtijdig stadium het debat aan te gaan voor Amsterdam als creatieve groene woon- en leefstad neemt de kans toe dat deze visie ook in de verkiezingen een rol speelt. Ook bij het maken van nieuwe bestuursafspraken na de verkiezingen kan een robuust programma worden opgenomen.

We bieden deze agenda aan aan alle belangstellenden en hopen dat dit leidt tot nieuwe inspirerende plannen voor de toekomst.

AASP 2010, aangeboden aan alle fracties uit de Amsterdamse gemeenteraad

We denken graag verder mee. Tot de mogelijkheden hoort ook een goed voorbereide conferentie over de AASP 2010 (zie hieronder). Wij denken dat het een mogelijkheid is om een sprong voorwaarts te maken en de lijnen en projecten voor de komende vier jaar uit te zetten. Het geeft naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2010 een actueel thema en een aanstekelijke visie op de toekomst.

AMSTERDAM SCHOOL OF MANAGEMENT

John Huige en Giep Hagoort

Mei 2009

Reacties s.v.p. naar ASOM/John Huige

johnhuige@planet.nl / 0113 644 330 / 0652053895

Bijlage: Het Amsterdamse stadskasteel

Een strokasteelconferentie

Papier is geduldig en voor fraai uitgevoerde beleidsnota's worden veel bomen omgelegd. Bij agenderen gaat het om sturen, instrumenteren en effectueren. In onze ervaring zijn bij stad land contacten persoonlijke ontmoetingen van groot belang. De ontmoeting als kennismaking, maar ook als markt om aanbod te laten zien, om vragen op te roepen en om samenwerkingsprojecten tot stand te brengen. ASOM stelt voor een **strokasteelconferentie** te organiseren waar de **AASP 2010**: de **AMSTERDAM AGENDA VOOR STAD EN PLATTELAND** centraal staat. Amsterdam kan zich met een ambitieuze agenda nationaal en internationaal onderscheiden met groen, gezond voedsel, creatieve industrie en recreatie en multiculturele samenwerking. De **strokasteelconferentie** kan vooraf worden gegaan door enkele keukentafelconferenties waarop onderdelen worden voorbereid. Bij de voorbereidende keukentafels is het belangrijk ook de stadsdelen een rol te geven. De ervaring opgedaan met het Stad zoekt Boer project in Amersfoort¹ zal worden meegenomen, maar de Amsterdamse schaal vergt een innovatieve, multiculturele en internationale aanpak.

De strokasteelconferentie

Een goed voorbereide bijeenkomst waarin de agenda van de stad, de stadsdelen en het Amsterdamse ommeland voor de komende jaren wordt besproken en in afspraken wordt vastgelegd. De relatie stad en platteland moet daarop uit de experimenteerfase komen en worden gepositioneerd als vast onderdeel van een metropolitaanse strategie. De voorbereiding bestaat onder meer uit een serie rondetafelgesprekken met boerenondernemers, bestuurders van stadsdelen en vertegenwoordigers van NGO's/ burgerinitiatieven.

Een Stadskasteel voor Amsterdam

Amsterdam heeft het, maar nog geen kasteel. Daarom als centraal onderdeel van de **AASP 2010** wordt er aan de oever van de Sloterplas of de Nieuwe Meer een strokasteel gebouwd naar het voorbeeld van het strokasteel in Veenhuizen van de PeerGrouP (zie foto). Het strokasteel is de symbolische realiteit van de verbinding tussen Amsterdam en het platteland. Het strokasteel is het decor voor de slotconferentie van de **AASP 2010**.

Daarnaast biedt het strokasteel een prachtige gelegenheid om een zomer lang te dienen als theater voor nieuwe cultuur, nieuwe muziek, *crosscultural events*, theater, film en noem maar op. Hiervoor hebben we Koers Nieuw West, een kunst en cultuurprogramma van de vier westelijke stadsdelen, uitgenodigd om in de ontwikkeling van het strokasteel te participeren. Tegelijk is gedurende de hele periode het strokasteel een machtig symbool voor de relatie tussen stad en platteland en een fantastische extra toeristische attractie van de stad Amsterdam.

¹ Zie <http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?ch=TER&id=177392>

Bijlage 1: Suggesties integratie Stad Platteland

Interactief beleid en bestuur

1. Het gemeentebestuur heeft – liefst in samenwerking met de omliggende dorpen – het beleid met betrekking tot de Interactie Stad en Platteland vastgelegd in een beleidsnota/actieplan. Dit beleid wordt mede afgestemd op het ILG (investeringsbudget landelijk gebied).
2. De beleidsnota of het actieplan Stad en Platteland is interactief tot stand gekomen, samen met onder meer gebruikersorganisaties (toeristische organisaties, fiets- en wandelclubs, milieuorganisaties etc.) en met de meer landelijke gelegen buurgemeente(n).
3. De gemeente ziet haar eigen ontwikkeling als deel van een groter, samenhangend (plattelands)geheel.

Uitvoering

4. De gemeente programmeert en ondersteunt projecten die een versterking van de interactie stad-platteland beogen (waaronder cultureel ondernemerschap. Het college van Burgemeester en Wethouders bezoekt jaarlijks twee projecten op het eigen platteland, of van dat van een buurgemeente.
5. De gemeente maakt binnen de eigen budgetten inzichtelijk welk deel specifiek wordt besteed aan stad-plattelandsinitiatieven.
6. Ook stelt de gemeente een special loket in voor boeren in het ommeland die verbreding als focus hebben.

Sociale innovatie

7. De gemeente leert van de wijze waarop dorpen / kleine kernen invulling geven aan dorps waarden ten behoeve van het stimuleren van sociale cohesie en van vrijwilligerswerk in de eigen wijken. De grootschalige supermarkten in de wijken en op het platteland zouden hun winkel een meer eigentijdse en sociale functie als 'markt' moeten geven voor producten en initiatieven uit de eigen regio, waarbij ook de eigen consumenten betrokken worden.
8. De gemeente maakt gebruik van plattelandskennis van de eerste generaties nieuwkomers en bevordert daarbij de totstandkoming van Boerderijcentra voor nieuwkomers/Autochtonen. Stadstuinen kunnen ook in dit intercultureel perspectief geplaatst worden.

Contacten

9. De gemeente bewerkstelligt dat het contact tussen jongeren uit de stad en jongeren van het platteland wordt verstevigd. De grootstedelijke beroepsopleidingen kunnen hier een voorbeeldfunctie vervullen.
10. De gemeente stimuleert dat vrouwen uit de stad en van het platteland elkaar ontmoeten met het oog op het formuleren van gemeenschappelijke (economische en sociale) doelen en het bevorderen van bestuurlijke participatie. Ten onrechte zijn de afgelopen jaren de bestuurlijke posities bijna exclusief door mannen ingenomen.

Natuur en milieu

11. De gemeente stimuleert de band tussen de regionale voedselvoorziening en stedelijke consumptie door het inzetten van gemeentelijke kennis op het gebied van logistiek, markten, en consumentengedrag. Zelf zal de gemeentelijke organisatie voorkeur geven in haar eigen inkoopbeleid aan regio- en streekproducten.
12. De gemeente deelt de zorg voor goed waterbeheer en laat niet overtollig rivier- en hemelwater wegvloeien naar het ommeland maar schept voorzieningen voor opvang en slim gebruik.
13. De gemeente plaatst haar stadsgrenzen in een samenhangend natuurlandschappelijk, cultuurhistorisch en recreatief perspectief. Vanuit het ommeland moeten groenstroken tot aan het stadshart kunnen komen en vanuit de stad moeten routestructuren voor wandelaars en fietsers de stad uitgaan.

Regionale economie

14. De gemeente stimuleert consumptie van groene en blauwe diensten inclusief gebruik van zorgboerderijen, cultuurvoorzieningen, educatie en sport. In het gemeentelijk sociale beleid wordt rekening gehouden met het aanbod van zorgactiviteiten en vrijwilligerswerk op het platteland.
15. De gemeente zet zich (o.a. via VVV's) in voor inkomensvormende vormen van streektoerisme en boerenmarkten. Boeren uit de eigen ommelanden krijgen voorrang in de stedelijke distributienetwerken.
16. De gemeente bevordert kenniscirculatie tussen innovatiecentra van stad én platteland, verkokering en langs elkaar heen werken behoren tot het verleden.

Uit Stad Zoekt Boer, Internovatieprogramma Stad Platteland, John Huige (red.). Uitgave ASOM 2006.